

FOTO: Odd Rune Stalheim, #vårtmjøsa

Fra danske østers til Mjøsas lågåsild

Kronikk

Av Eva Duedahl og Monica A. Breiby, Senter for Reiselivsforskning ved Høgskolen i Innlandet

ER MJØSA Norges Toscana, Middelhavet i Norden, the Lake of Light? Norges største innsjø er uansett i fokus når vi nå undersøker hvordan reiselivsnæringen kan legge til rette for opplevelser som kan bidra til en mer bærekraftig og innovativ utvikling av regionen.

MJØSA ER ett av casene i det treårige forskningsprosjekt Bærekraftige Opplevelser i Reiselivet (2017-2020). Prosjektet er finansiert av Kompetanse-, universitets- og forskningsfondet i Oppland, og er i full gang. Prosjektet består av to sammenhengende hovedtemaer:

(1) KUNNSKAPSBASERT produkt- og opplevelsesutvikling, og

(2) BÆREKRAFTIGE og attraktive helårsdestinasjoner, med fokus på fritidsboligdestinasjoner. Prosjektet gjennomføres i regi av Senter for Reiselivsforskning, i samarbeid med Østlandsforskning, Norsk Institutt for Naturforskning og Høgskolen i Innlandet.

Tourism Co-Design

DOKTORGRADSTIPENDIAT

EVA Duedahl ved Høgskolen i Innlandet har byttet østers i Nasjonale Vadehavet og solskinn-søya Bornholm med Mjøsas Lågåsild i sitt arbeid. Det samarbeides på tvers av landegrensene om videreutvikling av en metode vi kaller 'Tourism Co-Design', som danske forskere siden 2014 har jobbet med å utvikle og teste. Metoden brukes blant annet innenfor samarbeidsdrevet innovasjon, og går ut på at både private og offentlige aktører, organisasjoner og forskere mv. deltar i en felles skapende og lærende utviklingsprosess.

Feltarbeid i sommer

I SAMARBEID med destinasjonsselskapene i Mjøsregionen gjennomførte vi i sommer vårt feltarbeid. Vi spurte de besøkende om hvilke forhold som bidrar til en minneverdig Mjøsopplevelse, og om de hadde noen fremtidige bekymringer for Mjøsregionen. Flere delte også bilder med oss. Intervjuene ble supplert med observasjoner for å bedre forstå de besøkendes opplevelser i møte med for eksempel servicepersonell, andre besøkende og omgivelsene. I tillegg plasserte vi ut gjestebøker ved utvalgte steder som Eiktunet ved Gjøvik og Viewpoint Lågen i Lilleham-

mer. Og både lokale og turister kunne ta del i vår felles oppdagelsesreise av #vårtmjøsa og inspirere hverandre med bilder på Instagram.

SOM NYLIG tilflytter til området hadde Eva i starten problemer med å skjønne greia med Mjøsa, helt til hun stod mitt i den udefinerbare Mjøsstemningen på Mjøsgardene, og en lokal næringsaktør viste bilder av Mjøsas mange nyanser med blå, grønne, røde, kalde og varme lys. Som danske har hun i møtet med lokale og turister fått råd om alt fra filetering og oppbevaring av lågåsild på melkekartonger til tips om lokale opplevelser.

Samarbeid på tvers

MED BAKGRUNN i den valgte metoden 'Tourism Co-Design' har vi i løpet av høsten gjennomført to arbeidsseminarer. Både reiselivsaktører, studenter og forskere har sammen jobbet videre med materialene fra sommerens feltarbeid. På det første arbeidsseminaret hadde deltakerne med et bilde og beskrev hva Mjøsa betyr for dem. Det oppstod interessante diskusjoner f.eks. om hva forskjellen er på å forbruke, bruke og oppleve Mjøsa? Vi satte fokus på hvilke verdier aktørene ønsker skal styre utviklingen rundt Mjøsa. Fire gjennomgående temaer kom fram på tvers

av alle gruppene: Vår Mjøs-kultur, Vår Mjøs-natur, Vår Mjøs-inn- og utsikter samt Våre Mjøs-aktiviteter. På det andre arbeidsseminaret fokuserte vi på design av framtidige opplevelseskonsept. Et par av forslagene var 'Soft Adventure' med tilrettelegging for den langsomme reisen, og 'Routes to the Roots' med fokus på å legge til rette reiseruter som tar en tilbake til røttene.

Reiselivsstudenter med på Mjøsoppdagelse

FOR BACHELORSTUDENTENE

på Reiselivsledelse startet tredje årets høstsemester opp med felles Mjøsbefaring. Her tok destinasjonsselskapene i Lillehammer, Gjøvik og Hamar vel imot studentene, og introduserte dem for status og fremtidige planer for Mjøsa. Siden da har de jobbet med Mjøsa som case. Det er en flink gjeng som utfordrer teori og praksis når de for eksempel spør hva ekstraordinære dårlige opplevelser består av? De trekker på tidligere arbeidserfaring og spør kritisk hvilke opplevelser som kan ekskludere funksjonshemmede? Så det er ikke bare studentene som lærer! Denne uka presenterte de sine forslag til nye utviklingskonsept for Mjøsregionen innenfor temaene: Arrangement, Mjøsaktiviteter sommer, og vinter og kulturbaserte

opplevelser. Med erfaringer fra internasjonale destinasjoner, var en felles vinterfestival for Mjøsbyene, en applikasjon med felles billett for bl.a. offentlig transport (Mjøs-billetten), samt en applikasjon for leie av kano, kajakk mv. noen av forslagene som kom fram. Vi håper noen av de velger å skrive bacheloroppgave om Mjøsa.

Vegen videre

ETTER MER enn et halvt års arbeid nærmer det seg avslutning av forskningsprosessen. Nå blir det videre analyse og bearbeiding. Vi vil samle opp erfaringer fra 'Tourism Co-design' som en ny metodisk tilnærming i innovasjonsprosesser, og hva det kan bety for Mjøsregionen. I tillegg til forskningsartikler, vil vi formidle hovedresultater på nettsiden til Senter for reiselivsforskning og om det er ønskelig, presentere det på Snowballkonferansen i februar 2019. Når aktørene i fellesskap uttrykker at 'det er behov for å få fram mer lokal stolthet sammen med innbyggerne', og at 'miljø bør være en kjernesak der reiselivet går i førersetet', øyner vi muligheter for å få til en mer bærekraftig reiselivsutvikling i regionen. Vi håper at den nye kunnskapen fra forskningsprosjektet vil resultere i realisering av nye samarbeids-tiltak rundt Mjøsa.